

LA RAÓ CATALANA

Començarem per dir que la llengua catalana és l'única llengua de les poques que nosaltres coneixem que, com ens feia observar una vegada Amadeu Vives, de parlar i de conversar en diu *enraonar*, que vol dir enfilar raons com els grans d'un collar i que és el verb que expressa veritablement el geni català, que quan parla no diu paraules soles sinó que enraona; perquè les paraules catalanes no són com les franceses, que fan relliscar el pensament damunt del front com els cabells; ni com les italianes, que fan cantar les idees; ni com les castellanes, que omplen la boca i emborratxen com el vi, sinó que són com els graons d'una escala que serveix per a pujar i baixar la raó, com la famosa escala d'en Sibiuda, i perquè es vegi que aquesta raó típica que ens caracteritza és tan antiga com la nostra història, citarem la profecia que en Pròsper de Bofarull copia en el pròleg de la història dels comtes de Barcelona vindicats, que segons diu és una profecia molt antiga, treta d'una obra coneguda per obra de mossèn Sanct Jordi i de Cavalleria, que es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i que entre altres coses que valen la pena d'ésser sabudes pels catalans diu, amb paraules textuais que copiem, que havent estat interrogat un rei got per què li plaïa més estar a Barcelona que en alguna altra part o lloc, va respondre que perquè aquí s'hi sentia més inclinat a usar el seny, que vol dir fer un bon ús de la raó, i que quan li pregunten de què podria provenir aquesta condició respon, amb el llenguatge típic del profeta que fa la profecia, que així devia ésser per especial acte i natura de la terra, segons els seus astròlegs i filòsofs li havien dit i aconsellat, de manera que aquesta propietat racional del nostre clima es veu que no solament s'havia observat molts segles enrere, sinó que havia arribat a fer usar degudament de la raó un got, que és tot el que es pot dir, perquè, com hem dit, els gots són els que, cansats i decepcionats de fer funcionar la raó fora de la realitat i veient que no els porta al port de la realitat, fan com hem vist que va fer Duns Scot al segle XIII i Kant al segle XVIII, que tant l'un com l'altre van acabar per negar la raó i declarar que no servia per a res, com consta en els capítols II, XXXVII, XXXVIII i XLVIII del primer llibre d'aquesta obra.

I ja que hem sortit a parlar del seny, que no té traducció en cap més llengua de les que nosaltres coneixem, acabarem copiant aquelles paraules que en Frederic Soler, fundador del teatre català, va posar en relació o parlament patriòtic de *Les heures del mas*, que és un drama en quatre actes i en vers, i que són aquelles paraules que diuen textualment que no hi pot haver seny allà on no es vegi el riu Llobregat i les muntanyes de Montserrat i del Montseny, que per cert, ara que parlem d'aquesta muntanya, podem dir que és molt casual que essent com és la muntanya més alta de la nostra pàtria després del Pirineu que separa la Catalunya francesa de l'espanyola, se l'hagi anomenat Montseny, que és com dir Muntanya del Seny, encara que s'hagi dit, com diuen molts, que és una corrupció del llatí *Monsignus*.

I si després de tot això volem acabar esmentant les obres del gran poeta Ausiàs March, que ja hem dit que era el poeta de la passió enraonada, farem constar que la millor alabança que fa de l'estimada, que és l'objecte dels seus amors i dels seus versos amoris, és dir-li *plena de seny*, com li diu a cada pas i cada dos per tres, declarant en un dels seus moments més inspirats que el seny de la seva estimada el té presoner, com es desprèn del vers que diu:

so presoner pauruc del vostre seny

i com si això no fos prou per a demostrar l'amor que els catalans tenim a aquesta manifestació tan enlairada de l'activitat humana direm que així com tots els poetes del món canten i celebren la bellesa de les que estimen alabant-los els ulls, el nas, la boca, el coll, el pit i altres coses, el nostre Ausiàs March, apartant-se de tots diu que el que estima més de la seva estimada és el seny, com es llegeix en aquell vers sens igual que diu:

ço que més am en vós és vostre seny

que ja és tot ço que es pot dir.

Francesc Pujols. *Concepte General de la Ciència Catalana.* Capítol XII del Llibre tercer o del futur. *La raó catalana.* (Editorial Pòrtic. Barcelona, 1982).